

**Мавзу: САНОАТ, ТРАНСПОРТ, АЛОҚА,
МУДОФАА ВА БОШКА МАҚСАДЛАРИГА
МЎЛЖАЛЛАНГАН ЕРЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ
ҲОЛАТИ**

Р Е Ж А:

1. Саноат ва транспорт, алоқа, мудофаа ва бошқа мақсадларига мўлжалланган ерлар туғрисида тушунча ва уларнинг классификацияси.

2. Саноат ва транспорт, алоқа, мудофаа ва бошқа мақсадларига мўлжалланган ерларнинг ҳуқуқий ҳолатининг умумий хусусиятлари.

3. Саноат ерларининг ҳуқуқий ҳолати.

4. Транспорт ерларининг ҳуқуқий ҳолати.

5. Алоқа ва мудофа мақсадларига мўлжалланган ерларнинг ҳуқуқий ҳолати.

Мудофаа эҳтиёжлари учун мўлжалланган ерларнинг тушунчаси Ўзбекистон Республикасининг Ер кодексида берилган. Ушбу қонунлар мажмуининг 69-моддасида кўрсатилишича, қуроли кучлар, чегара, ички ишлар ва темир йўл қўшинларининг харбий қисмлари, харбий ўқув юртлари, корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг жойлашуви ҳам да доимий фаолияти учун берилган ерлар мудофаа эҳтиёжлари учун мўлжалланган ерлар деб эътироф этилади. Демак мудофаа ерларига давлатимиз қуроли кучлари фаолиятини амалга ошириш, давлат чегараларини ҳимоя қилиш, мудофаа объектларини жойлаштириш, полигонлар, ўқ отар жойлари, харбий шаҳарчалар, омборхона ва шунга ўхшашларни қуриш учун ажратиб берилган ер участкалари таалукли бўлади.

Мудофаа эхтиёжлари учун берилган ерлар асосан Ўзбекистон Республикаси Мудофаа Вазирлиги ихтиёрида бўлади. Бу тоифа ерлардан фойдаланиш ҳуқуқининг субъектлари бўлиб, мамлакатимиз чегара, ички ишлар ва темир йўл қўшинларининг харбий қисмлари, харбий ўқув юртлари, корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ҳисобланадилар.

Мудофаа эхтиёжлари учун ер ажратиб беришни сўраб мурожаат этиш ҳуқуқига Мудофаа вазирлиги, харбий округ қўмондонлиги, уларнинг мансабдор шахслари эгадирлар. Мудофаа эхтиёжлари учун мўлжалланган ерларни ҳисоби шу ер участкаси ихтиёрида бўлган вазирлик ёки давлат қўмитаси томонидан олиб борилади. Харбий қисмларнинг ердан фойдаланиши давлат рўйхатидан ўтказилганда фақат ер участкаларининг миқдори ва ташқи чегаралари кўрсатилади, ички ер тузилиши эса очиб берилиши мумкин эмас.

Мудофаа эҳтиёжлари учун берилган ерлар харбий қисмлар томонидан фақат белгиланган мақсадда, ажратиб бериш хўжжатида ўрнатилган тартибда фойдаланишлиги лозим, ердан фойдаланишнинг аниқ белгиланган мақсадини ўзгартириш мумкин эмас.

Харбий қисмлар қўшиннинг харбий тайёргарлиги ва харбий сирни сақлашга зиён етказмаган холда қишлоқ хўжалиги билан шуғулланувчи субъектларга полигон, аэродром ва бошқа объектлар ерларидан пичан ўриш, қишлоқ хўжалик экинларини экиш, мол боқиш учун ер участкаларини фойдаланишга беришга ҳақлидирлар. Ер участкалари харбий қисмлар томонидан шу ер жойлашган ҳокимлик рухсати билан қишлоқ хўжалик субъектларига вақтинча фойдаланиш учун берилади. Қишлоқ хўжалик ишларини олиб бориш муддати бундай ҳолларда қишлоқ хўжалик субъектлари ҳам да харбий қисм кўмондонлиги ўртасидаги келишувга биноан белгиланади. Шунингдек харбий қисмлар ўзларига бериб қўйилган ер участкаларидан вақтинчалик ёрдамчи хўжалик юритиш учун эса қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан ер участкалари ажратиб берилади.

Мудофаа мақсадлари учун ажратиб берилган ер участкалари фуқароларга (шунингдек харбий хизматчиларга) хизмат учун чек ерлар, томорқа кўринишида икқиламчи фойдаланиш учун берилиши мумкин эмас.

Мудофаа ерлари ҳуқуқий ҳолатининг яна бир ўзига хослиги шундаки, бу ер участкаларига нисбатан ёпиқ зоналар ўрнатилиши, яъни бу ерларга бегоналарнинг кириши умуман ман қилиниши мумкин. Ушбу тартиб тегишли харбий қўмандонлик томонидан белгиланади ва ҳамма учун бажарилиши мажбурий бўлади.

Мудофаа ерлари ҳуқуқий ҳолатидаги баъзи ўзига хос хусусиятлар уруш шароитида келиб чиқиши мумкин. Уруш ҳолати эълон қилинган жойларда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг ҳамма вазифалари мудофаа соҳасида жамоат тартиби ва давлат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида юқори харбий бошқаруви органлари ихтиёрига ўтади. Харбий қисмлар томонидан ер участкаларини эгаллаш харбий бошқарув органлари буйруғига биноан амалга оширилади.

Саноат, транспорт, алоқа, муҳофаз ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар ҳуқуқий ҳолатидаги хусусиятлар қуйидагиларда намоён бўлади:

1. Ушбу мақсадлар учун мўлжалланган ерлар асосан ноқишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун хизмат қилади ва шу сабабли улар битта тоифага бириктирилади.
2. Ушбу мақсадлар учун мўлжалланган ерлар халқ хўжалаги талабларини қондиради ва шу сабабли улар турли вазирликларга бириктириладилар ва улар томонидан назорат қилинадилар.
3. Ушбу тоифа ерларидан фойдаланувчи субъектлар сифатида асосан давлат тасаруфида бўлган корхона, муассаса ва ташкилотлар хизмат қилади.
4. Ушбу тоифа ерлари атрофида махсус ҳимоя зоналари ўрнатилади.